

NAZWA USŁUGI / SYMBOL	INFORMACJA O FUNKCJONUJĄCYM SYSTEMIE NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ I NIEODPŁATNEGO PORADNICTWA OBYWATELSKIEGO 7/K/UP/CiG
KATEGORIA USŁUGI	usługa podstawowa
OZNACZENIE SĄDU/WYDZIAŁU	sąd rejonowy / sąd okręgowy / sąd apelacyjny
SYMBOL PROCEDURY	7/P/UP/CiG
SŁOWA KLUCZE	nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, nieodpłatna mediacja, darmowa pomoc prawna
PODMIOTY UPRAWNIONE (KOGO DOTYCZY)	System nieodpłatnej pomocy to system, którego celem jest zapewnienie równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Kierowany jest do osób, których sytuacja życiowa nie pozwala na skorzystanie z odpłatnej usługi prawnika. W ramach systemu funkcjonuje: ➤ Nieodpłatna pomoc prawna (NPP) skierowana jest dla osób, które borykają się z problemami typowo prawnymi. Adwokat lub radca prawny wskaże zainteresowanemu, jakie są ich prawa i obowiązki oraz pokaże sposób rozwiązania ich problemu prawnego, ➤ Nieodpłatna porada obywatelska (NPO) skierowana jest do osób borykających się z problemami, które nie mają natury wyłącznie prawnej, lecz także kwestii życia codziennego, tj. problemy mieszkaniowe, zadłużenie, zabezpieczenie społeczne. Uprawnionym do uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jest każdy, kto złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej oraz przedsiębiorcy prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą, gdy dodatkowo złoży oświadczenie o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku. Ważne: pomoc oferowana jest na etapie przedsądowym, to znaczy obejmuje pisma przygotowawcze do postępowania, ale nie obejmuje pism w toku prowadzonej sprawy sądowej. Przed udzieleniem porady prawnej, należy złożyć oświadczenie o braku możliwości poniesienia kosztów pomocy prawnej. W oświadczeniu wymagane jest podanie danych osobowych, tj. imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz nr PESEL (w przypadku jego braku nr paszportu lub innego dokumentu tożsamości). Minimum formalności – przygotowany do podpisu gotowy druk z oświadczeniem. Nie ma konieczności składania oświadczeń o stanie rodzinnym i majątkowym, jak w przypadku wniosku do sądu o zwolnienie od kosztów sądowych, wniosku o ustanowienie adwokata, radcy prawnego z urzędu. Brak jest progów finansowych. Dostępny jest tryb uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego stacjonarny i zdalny (możliwy jest też dostęp zdalny zza granicy). W przypadku udzielania pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej składa się ustnie.

	Uprawniony może również zainicjować przeprowadzenie nieodpłatnej mediacji. Przyznano również prawo do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego poszkodowanym powodział będącym osobami fizycznymi, niezależnie od spełniania przez nich przesłanek wymaganych ustawą. System nieodpłatnej pomocy pozostaje do dyspozycji wszystkich osób przebywających w Polsce, w tym również obcokrajowców. Nie jest konieczne uprzednie złożenie wniosku o udzielenie ochrony czasowej lub międzynarodowej. Cudzoziemcy znajdujący się na terytorium Polski mogą skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej lub z nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w najbliższym im punkcie stacjonarnym lub w formie zdalnej, tj. za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (np. telefonicznie, przez Internet). Część wykonawców pomocy posługuje się językami obcymi, deklarując znajomość języków w swoich profilach widocznych w systemie do zapisów.
MIEJSCE REALIZACJI USŁUGI (GDZIE I W JAKI SPOSÓB ZŁOŻYĆ DOKUMENTY)	Punkty, w których udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie są zlokalizowane na terenie całego kraju (około 1500 punktów), w każdym powiecie. Zainteresowany obywatel nie ma obowiązku zapisywania się na wizytę w powiecie zamieszkania. Może zapisać się na poradę w najbardziej dogodnym dla niego miejscu w Polsce. Wykaz punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wraz z telefonami do zapisów można znaleźć na stronach internetowych poszczególnych powiatów. Większość punktów ma stałe dyżury, w tym samym miejscu. Część powiatów wprowadziła punkty mobilne - dyżury odbywają się tam naprzemiennie w kilku gminach. Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się może być świadczona pomoc prawna także poza punktem. W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego starosta może ustalić, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. W celu uzyskania porady w ramach Systemu Nieodpłatnej Pomocy należy najpierw umówić wizytę, wskazując numer kontaktowy lub adres email, imię lub inicjały. Zapisy na poradę są łatwo dostępne – poprzez telefon, e-mail, stronę internetową. Zaletą są krótkie terminy oczekiwania na poradę, anonimowość. Porady są udzielane przez zawodowych prawników stacjonarnie lub zdalnie – za pośrednictwem porozumiewania się na odległość.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA DLA REALIZACJI USŁUGI (JAK SIĘ PRZYGOTOWAĆ DO SPRAWY)	➤ Ustalenie terminu porady, zapisanie się na poradę: ○ telefonicznie poprzez specjalny numer do zapisów – wszystkie powiaty mają obowiązek prowadzić numer do zapisów i informować o nim na swojej stronie internetowej, dzwoniąc na numer danego powiatu, zapisanie się następuje do punktu w danym powiecie, ○ e-mailowo – możliwość zapisu w niektórych powiatach poprzez udostępnienie adresu na dedykowanych stronach internetowych, ○ osobiście (stacjonarnie) – możliwość zapisu w odpowiednim starostwie, urzędzie miasta lub gminy, jest to sposób szczególnie przydatny dla osób nieobsługujących internetu, i niedysponujących telefonem, ○ stronę internetową – https://zapisy-np.ms.gov.pl/ – około 2/3 wszystkich powiatów udostępniło możliwość zapisania się poprzez stronę internetową. Ważne: na stronie do zapisów istnieje możliwość zapisania się poprzez wybór miejsca porady albo określenie rodzaju problemu (uzupełnienie pola o słowo/słowa kluczowe), do którego system zaproponuje dostępnych specjalistów z danej dziedziny. Wraz z wyborem dziedziny system wyświetla listę punktów dla określonej specjalizacji. Wprowadzenie specjalizacji wykonawców umożliwia zaoferowanie i wykorzystanie wiedzy, doświadczenia prawników nieodpłatnej pomocy oraz doradców obywatelskich ze wskazaniem ich specjalizacji. Dla cudzoziemców widoczne są profile wykonawców deklarujących znajomość języków obcych. ➤ Przygotowanie dokumentów związanych z zakresem udzielanej pomocy prawnej lub świadczonego poradnictwa obywatelskiego oraz dokument tożsamości (dowód osobisty, paszport, lub inny dokument stwierdzający tożsamość – w przypadku braku numeru PESEL) - w celu wypełnienia oświadczenia o niemożności ponoszenia kosztów odpłatnej pomocy prawnej, ➤ Osobiste zgłoszenie się do punktu lub ➤ gotowość przeprowadzania rozmowy telefonicznej w umówionym terminie.
TERMIN REALIZACJI USŁUGI	➤ nie dotyczy
FORMA ODBIORU USŁUGI	➤ Telefonicznie w celu zapisu na wizytę lub za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, w tym dostępnego na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości modułu do zapisów https://zapisy-np.ms.gov.pl/ ➤ Osobiście w punkcie lub telefonicznie w celu uzyskania porady. ➤ Wizyta w miejscu zamieszkania (dotyczy wyłącznie osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, a chcą uzyskać nieodpłatną pomoc prawną lub nieodpłatną poradę obywatelską). ➤ Poza punktem w miejscu wyposażonym w urządzenie, ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się lub z dostępnym wsparciem tłumacza języka migowego.

WYMAGANE DOKUMENTY	➤ Przed uzyskaniem pomocy stacjonarnej osoba zainteresowana składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy, a osoba fizyczna - przedsiębiorca, dodatkowo składa oświadczenie o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku. Przed uzyskaniem pomocy zdalnej osoba zainteresowana składa oświadczenie ustne. ➤ Oświadczenie takie składa się osobie udzielającej pomocy. ➤ W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego starosta może ustalić, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość – wówczas składane będą wyłącznie oświadczenia ustne.
OPLATY	Nie dotyczy
PODSTAWA PRAWNA	Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, Ustawa z dnia 1 października 2024 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw
AKTUALIZACJA/ ODPOWIEDZIALNOŚĆ	Ministerstwo Sprawiedliwości w przypadku każdorazowej zmiany: ➤ zamieszczenie na stronie MS aktualnego formularza Karty usługi, ➤ poinformowanie Kierownika BOI, a w przypadku jego braku – Kierownika Oddziału Administracyjnego lub Samodzielnej Sekcji Administracyjnej o dokonanej zmianie. Kierownik BOI, a w przypadku jego braku – Kierownik Oddziału Administracyjnego lub Samodzielnej Sekcji Administracyjnej: ➤ wydrukowanie ze strony MS aktualnego formularza Karty usługi i zastąpienie nieaktualnej Karty usługi nowym arkuszem (dot. wersji papierowej), ➤ naniesienie stosownej adnotacji w tabeli przeglądu i aktualizacji kart usług oraz procedur świadczenia usług.
INFORMACJE DODATKOWE	Różnica pomiędzy pomocą prawną a poradą obywatelską. Podstawową różnicą nie jest problem, z którym osoba potrzebująca udaje się do punktu, lecz rodzaj i zakres pomocy, którą otrzyma. Dodatkowe informacje na temat nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz nieodpłatnej mediacji można uzyskać na stronie internetowej: https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/np Informacja dodatkowa dotycząca danej usługi udzielana jest w związku z pytaniem Interesanta pod warunkiem, że nie stanowi ona porady prawnej.
ZAŁĄCZNIKI (WZORY/FORMULARZE)	nie dotyczy